



Dato 14-05-2024

Sagsnr. 05-0801-1533

Monitorering af tvang i psykiatrien

Opgørelse for perioden 1. januar 2023 – 31. december 2023

Introduktion

Siden 2014 har Sundhedsstyrelsen halvårligt offentliggjort en monitoreringsrapport om anvendelsen af tvang i psykiatrien. Baggrunden for Sundhedsstyrelsens monitorering af tvang kan læses i seneste tvangsmonitoreringsrapport og dertilhørende bilag¹.

Allerede i Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed², fra september 2022, blev det aftalt, at anvendelsen af tvang i psykiatrien skal nedbringes i løbet af de næste 10 år. I den politisk aftale ”En bedre psykiatri – hurtigere behandling til børn og unge, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne”³ fra november 2023 er det besluttet, at der skal fastsættes en ny overordnet målsætning for mindre tvang i psykiatrien¹, som omfatter en nedbringelse af de tvangsformer, der opleves som mest indgribende og opstår i akutte situationer.

På den baggrund blev der i marts 2024 indgået en ny partnerskabsaftale mellem regeringen og Danske Regioner⁴. Af aftalen fremgår det, at antallet af episoder med bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang pr. 100.000 borgere reduceres med 30 %. Baseline for reduktionen er en fælles national baseline som et gennemsnit af data fra 2021-2023. Aftalen har særligt fokus på børn og unge.

Frem til den nye tvangsmonitoreringsmodel fortsætter den halvårlige monitorering, men i et mindre omfangsrigt notat med udvalgte nedslag i udviklingen. Dette notat er sjette opgørelse af tvang i den mellemliggende periode og omhandler anvendelsen af tvang i psykiatrien i perioden 1. januar 2023 – 31. december 2023. I notat angives perioden ’2023’.

¹ Sundhedsstyrelsen (2023): [Monitorering af tvang i psykiatrien - opgørelse for periode 1. juli 2022 - 30. juni 2023](#), (Sundhedsstyrelsen 2021) [Bilag 2. Notat til monitorering af tvang i psykiatrien](#), Sundhedsstyrelsen (2020) [Bilag 3: Oversigt over tvangsformer](#), Sundhedsdatastyrelsen (2021) [Bilag 4: Dokumentation af indikatorer for tvang i psykiatrien](#)

² Sundhedsministeriet (2022): [Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed](#)

³ Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2023): En bedre psykiatri - hurtigere behandling til børn og unge, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne: <https://sum.dk/Media/638364122844353711/Aftale%20om%20En%20bedre%20psykiatri.pdf>

⁴ Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2024): Aftale om mål for mindre tvang i psykiatrien (for perioden 2024-2030): https://ism.dk/Media/638474970552287609/Bilag%20%20Partnerskabsaftale_final.pdf

Nærværende notat beskriver udviklingen i anvendelse af tvang i psykiatrien på nationalt niveau fra 2011-2013 til 2023 og fra 2022 til 2023, samt udviklingen regionalt fra 2022 til 2023. Der skal tages højde for, at udsving i udviklingen kan være et udtryk for tilfældig variation. Notatet er fokuseret på udvalgte indikatorer, der er opgjort i absolutte tal og antal personer pr. 100.000 borgere, der udsættes for tvang. De udvalgte indikatorer er tvangsindlæggelser, tvangstilbageholdelser, samt den akutte tvang (bæltefikseringer, fastholdelser og akut beroligende medicin med tvang). Data er opgjort for voksne og dels for børn og unge.

Notatet er baseret på data fra Landspatientregisteret (LPR), Danmarks Statistik og Register over Tvang i Psykiatrien (TiP).

Opsummering: udvikling i anvendelsen af tvang

Overordnet set vurderer Sundhedsstyrelsen, at der fortsat er for mange børn, unge og voksne der udsættes for tvang. Samlet set viser monitoreringen ikke store ændringer fra sidste monitorering. Det er dog positivt, at der for første gang siden 2019 ses et fald i antallet af børn og unge, der har været udsat for en eller flere tvangsforanstaltninger.

Der er generelt behov for et større fokus både nationalt og lokalt på at forebygge tvangsindlæggelser og at udbrede gode erfaringer med blandet andet styrket tværsektorielt samarbejde. Ligeledes er der et behov for mere viden om forløbet forud for en tvangsindlæggelse med henblik på i højere grad at forebygge tvangsindlæggelser og øge kvaliteten i den samlede indsats på tværs af sektorer. Nedbringelsen af tvangsindlæggelser har også betydning for anvendelsen af tvang under indlæggelse, da der er større risiko for at blive udsat for tvang under indlæggelse for patienter, der er indlagt med tvang, sammenlignet med patienter, der er indlagt frivilligt.

Med den politiske aftale⁵ fra november 2023, er det som beskrevet indledningsvist, besluttet, at anvendelse af de tvangsformer der opleves som mest indgribende og opstår i akutte situationer skal nedbringes. Den konkrete målsætning for nedbringelse af de mest indgribende tvangsformer er besluttet i den nye partnerskabsaftale, hvori det fremgår, at antallet af episoder med bæltefikseringer, fastholdelser og akut beroligende medicin med tvang pr. 100.000 borgere skal reduceres med 30 % inden 2030.

For at understøtte at målsætningen kan opnås er der iværksat fire indsatsområder⁶. Det betyder, Task Force for psykiatriområdet skal styrkes, den eksisterende monitoreringsmodel skal tilpasses med henblik på at understøtte tæt opfølgning, KL og Social- og Boligstyrelsen skal gennemføre en undersøgelse, der skal øge viden og undersøge data ift. at belyse det tværsektorielle samarbejde og eventuelle generelle forhold i forløb, der fører til indlæggelser i psykiatrien samt at der bliver afsat varige midler til regionerne til konkrete indsatser i arbejdet med

⁵ Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2023): En bedre psykiatri - hurtigere behandling til børn og unge, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne:

<https://sum.dk/Media/638364122844353711/Aftale%20om%20En%20bedre%20psykiatri.pdf>

⁶ Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2023): En bedre psykiatri - hurtigere behandling til børn og unge, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne:

<https://sum.dk/Media/638364122844353711/Aftale%20om%20En%20bedre%20psykiatri.pdf>

at forebygge anvendelsen af tvang⁷. Midlerne til regionerne skal ses i sammenhæng med øvrige midler til 10-årsplanen, der skal løfte indsatser i psykiatrien.

Sundhedsstyrelsen vil, i forbindelse med offentliggørelse af dette notat og regionernes data, bede regionerne om at forholde sig til deres anvendelse af tvang samt hvilke indsatser, regionerne har iværksat for at nedbringe tvang.

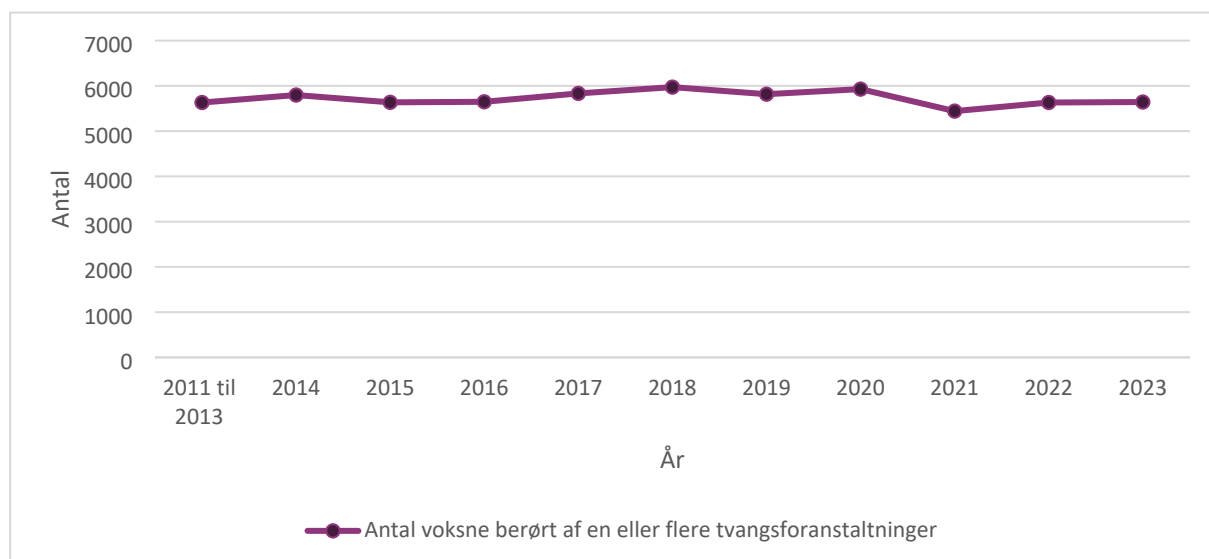
Udvikling i anvendelse af tvang

Monitoreringen viser, at der i alt var 5.943 mennesker (børn, unge og voksne), som blev udsat for tvang i psykiatrien i perioden 1. januar 2023 – 31. december 2023, og at det fortsat er forskelligt, hvor meget tvang, der bliver anvendt på tværs af regionerne.

Voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger

På landsplan er det i løbet af de sidste 10 år ikke lykkedes at reducere det samlede antal voksne, der udsættes for en eller flere tvangsforanstaltninger. Hvor der i gennemsnit var 5.632 voksne i 2011-2013, som blev udsat for en eller flere tvangsforanstaltninger, var der 5.648 voksne i 2023 (figur 1). Fra 2022 til 2023 er udviklingen i antallet af voksne der er blevet udsat for en eller flere tvangsforanstaltninger stort set uændret.

Figur 1: Antal voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger

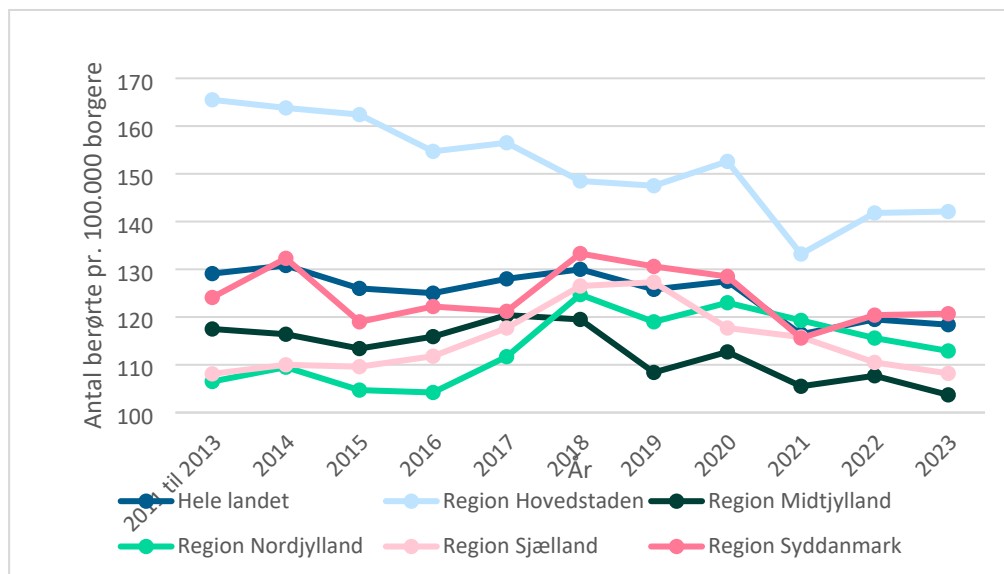


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Der ses i 2023 regionale forskelle i hvor mange voksne, der udsættes for en eller flere tvangsforanstaltninger pr. 100.000 borgere (figur 2). I den enkelte region ses der ikke store udsving i udviklingen fra 2022 til 2023.

⁷ Ibid.

Figur 2: Antal voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger pr. 100.000 borgere

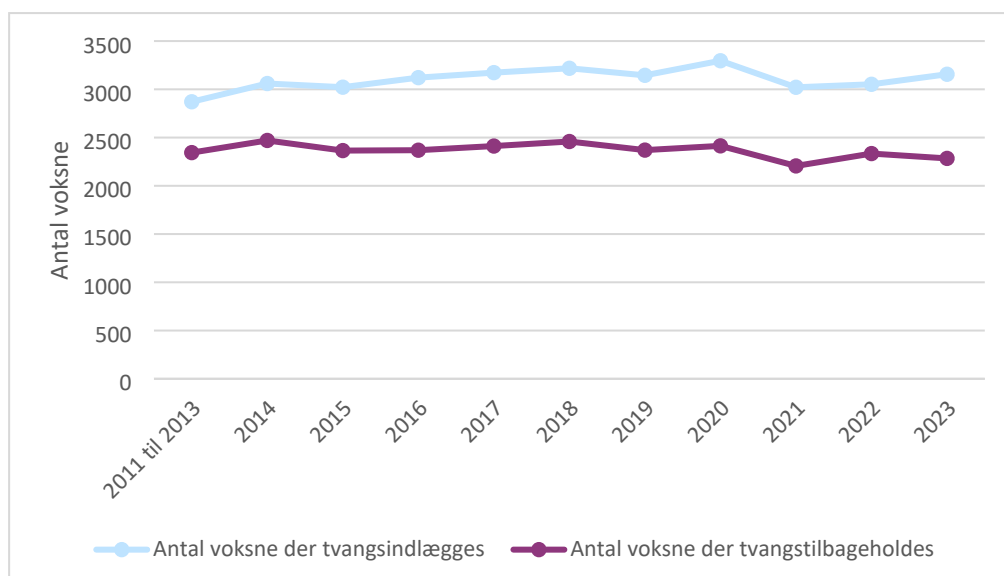


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Tvangsindlæggelser og tvangstilbageholdelse (voksne)

I 2023 er 3.158 voksne blevet tvangsindlagt, og 2.285 voksne er blevet tvangstilbageholdt (figur 3). I 2011-2013 blev 2.871 voksne tvangsindlagt og 2.344 voksne tvangstilbageholdt, og antallet af voksne der tvangsindlægges og tvangstilbageholdes er således stort set uændret på landsplan. Fra 2022 til 2023 er der en lille stigning i antallet af voksne, der er blevet tvangsindlagt, mens der er et lille fald i antallet af voksne, der er blevet tvangstilbageholdt.

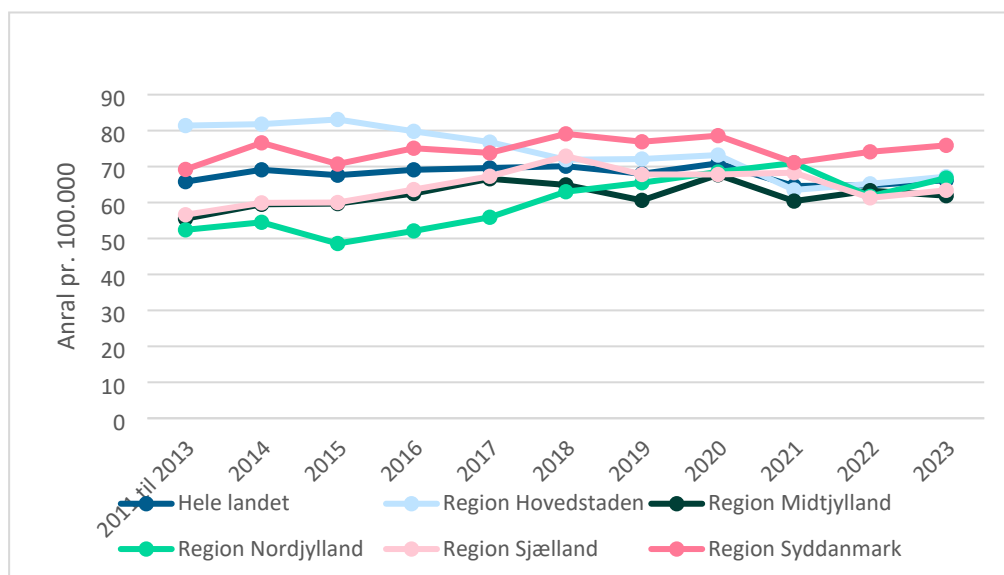
Figur 3: Antal voksne der tvangsindlægges eller tvangstilbageholdes



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

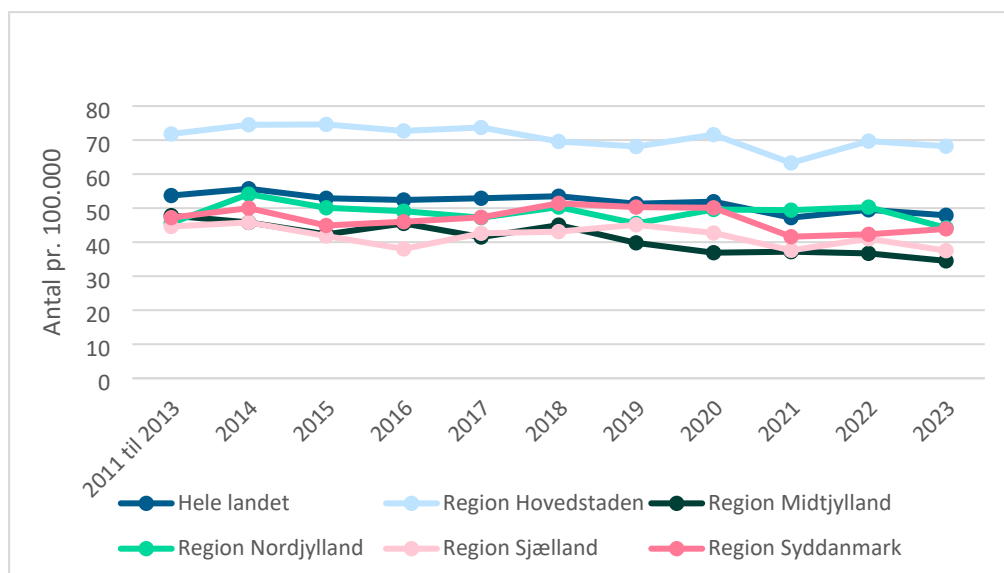
Der ses i 2023 regionale forskelle i, hvor mange voksne der tvangsindlægges (figur 4) eller tvangstilbageholdes (figur 5). Forskellen er størst for tvangstilbageholdelser, hvor Region Hovedstaden fortsat ligger højere end de andre regioner. I den enkelte region ses der ikke store udsving i udviklingen fra 2022 til 2023 – det gælder både for tvangsindlæggelser og tvangstilbageholdelser.

Figur 4: Antal voksne der tvangsindlægges pr. 100.000 borgere i regionen



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Figur 5: Antal voksne der tvangstilbageholdes pr. 100.000 borgere i regionen

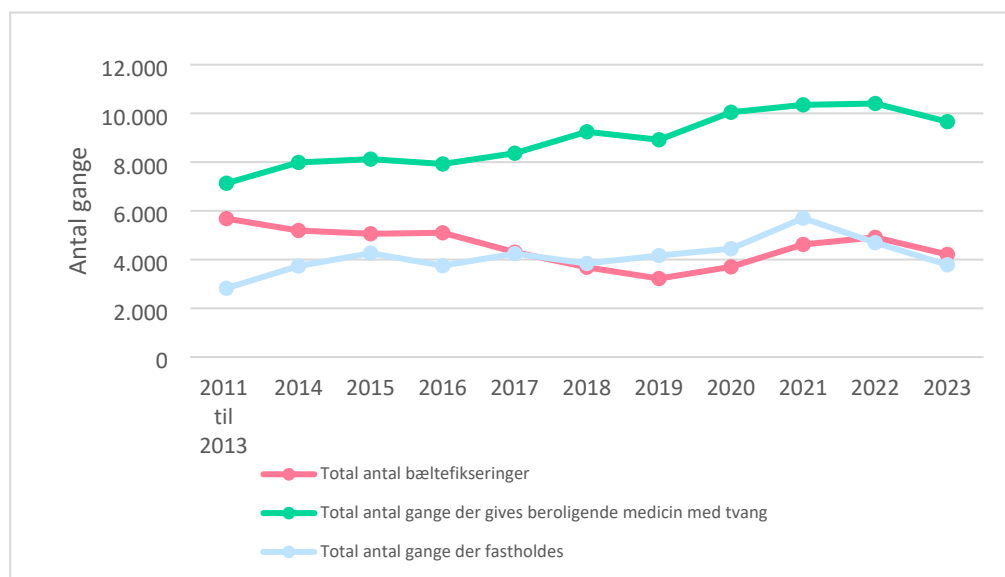


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Bæltefikseringer, fastholdelser og akut beroligende medicin med tvang

På nationalt niveau blev bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang anvendt 17.667 gange i 2023, hvor de i 2011-2013 blev anvendt 15.637 gange (figur 6). Fra 2022 til 2023 er der sket et fald i antal bæltefikseringer, fastholdelser, og i antal gange der er anvendt akut beroligende medicin med tvang. Akut beroligende medicin med tvang bliver anvendt oftere end bæltefiksering og fastholdelse.

Figur 6: Total antal bæltefikseringer, antal gange der gives beroligende medicin med tvang og antal gange der fastholdes



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Udviklingen i anvendelsen af bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang varierer på tværs af regioner⁸.

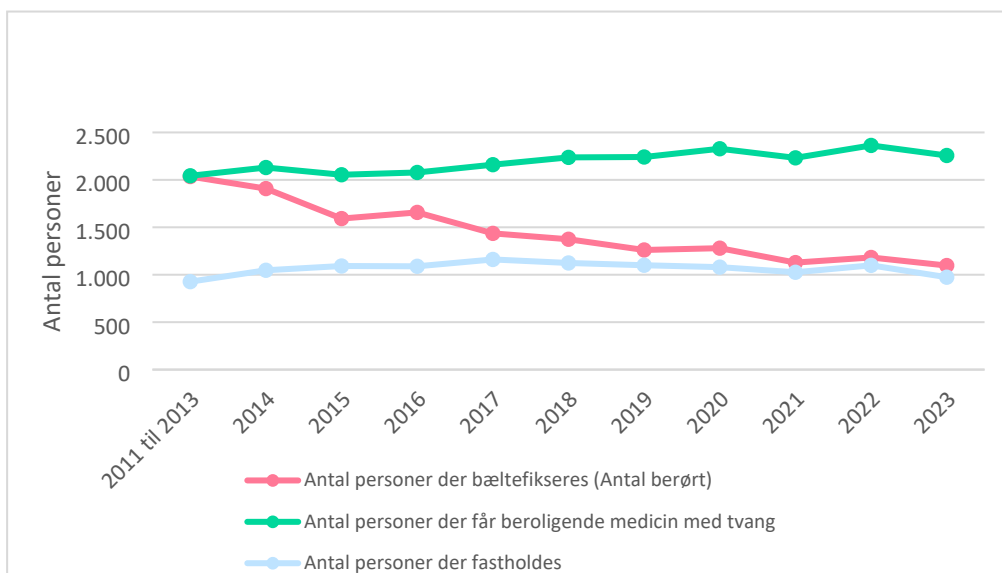
Bæltefikseringer

Antal personer

Nationalt er antallet af personer (børn, unge og voksne), der er blevet bæltefikseret, faldet fra 2.035 personer i 2011-2013 til 1.097 personer i 2023 (figur 7).

Figur 7: Antal personer berørt af bæltefiksering, beroligende medicin og fastholdelse

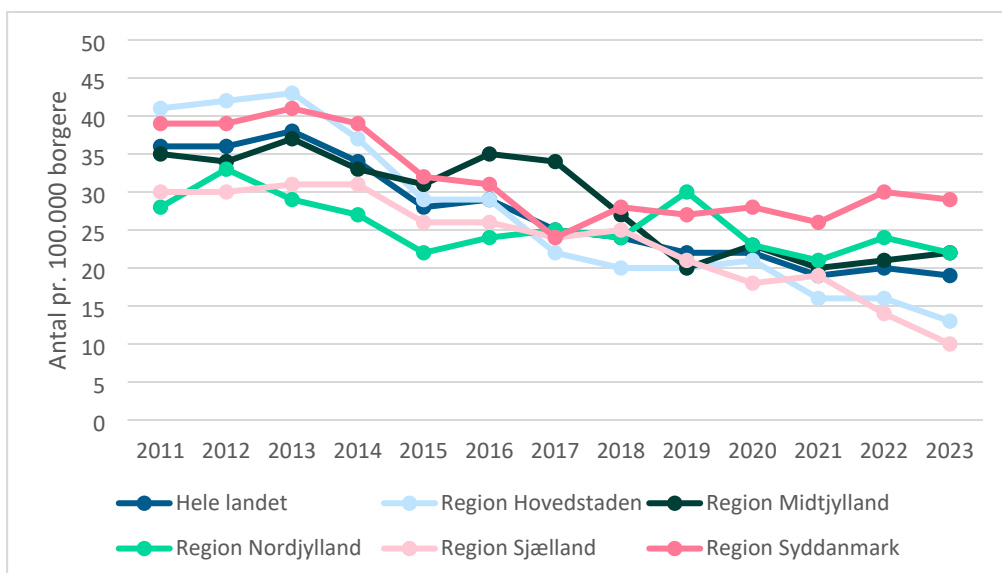
⁸ En del af den regionale variation i anvendelsen af særligt bæltefikseringer og fastholdelser kan skyldes, at Sundhedsstyrelsens vejledninger til psykiatriloven (Vejledning om anvendelse af tvang m.v. i psykiatrien og Vejledning om registrering af tvang m.v. i psykiatrien) blev revideret i 2020. I den forbindelse blev bl.a. omstændighederne vedrørende anvendelse af fastholdelse præciseret, herunder den maksimale varighed af en fastholdelse. En mulig årsag til den store forskel på tværs af regionerne kan således fx skyldes variation i fortolkning af vejledningerne og registreringspraksis. Derfor pågår der løbende et samarbejde mellem Sundhedsdatastyrelsen og regionerne om at ensarte fortolkning og registreringspraksis på tværs af regionerne.



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Antallet af personer pr. 100.000 borgere, hvor der har været anvendt bæltefikseringer varierer på tværs af regionerne i 2023 (figur 8). Region Syddanmark har *flest* personer, der har været bæltefikseret pr. 100.000 borgere (29 pr. 100.000 borgere), mens Region Sjælland har haft *færrest* personer (10 pr. 100.000 borgere). Fraset Region Midtjylland ses et fald i antallet af personer, hvor der har været anvendt bæltefikseringer fra 2022 til 2023 i alle regioner.

Figur 8: Antal personer pr. 100.000 borgere, hvor der har været anvendt bæltefiksering



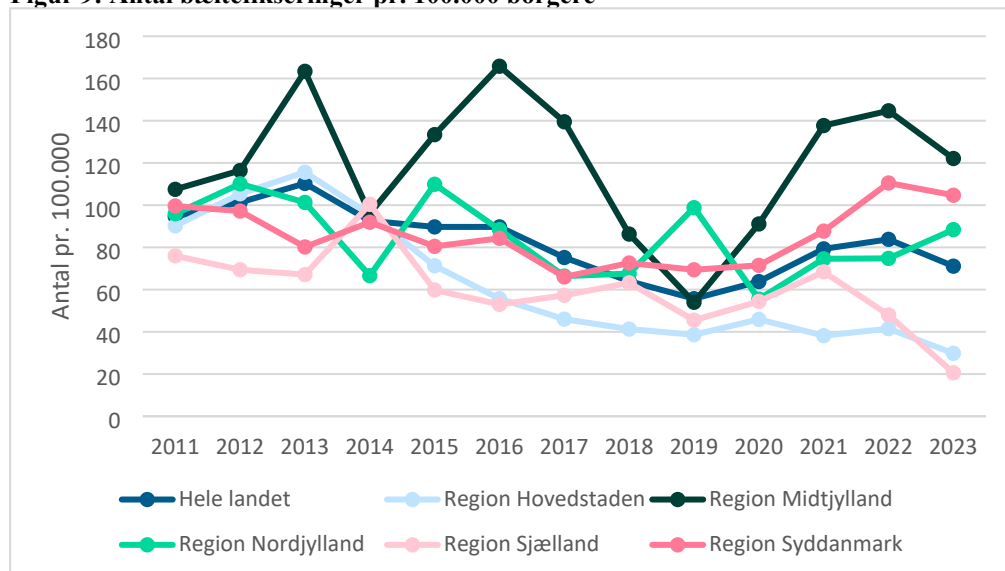
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Antal bæltefikseringer

Nationalt er antallet af bæltefikseringer (børn, unge og voksne) faldet i perioden fra 2011-2013 til 2023 fra 5680 til 4208 (figur 6).

På tværs af regionerne er der en stor variation i antallet af bæltefikseringer i 2023 (figur 9). Region Midtjylland har *flest* bæltefikseringer (122 bæltefikseringer pr. 100.000 borgere), mens Region Sjælland har *færrest* (21 bæltefikseringer pr. 100.000 borgere). Fraset Region Nordjylland er antallet af bæltefikseringer *faldet* fra 2022 til 2023 i alle regioner.

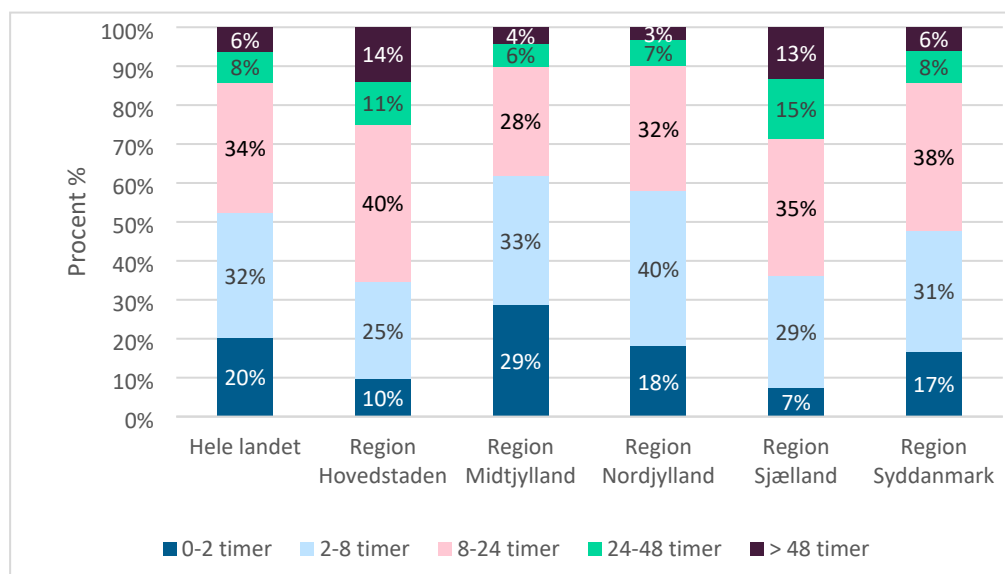
Figur 9: Antal bæltefikseringer pr. 100.000 borgere



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Længden af bæltefikseringerne varierer ligeledes meget på tværs af regionerne (figur 10) og kan til dels forklare den store variation i antallet af bæltefikseringer mellem regionerne. Region Sjælland har *den største andel* af de lange bæltefikseringer på over 24 timer (28 % af bæltefikseringerne er over 24 timer), mens Region Midtjylland har *den største andel* af de korte bæltefikseringer på 0-2 timer (29 % af bæltefikseringerne er 0-2 timer).

Figur 10: Procentvis fordeling af bæltefikseringer fordelt på timeinterval



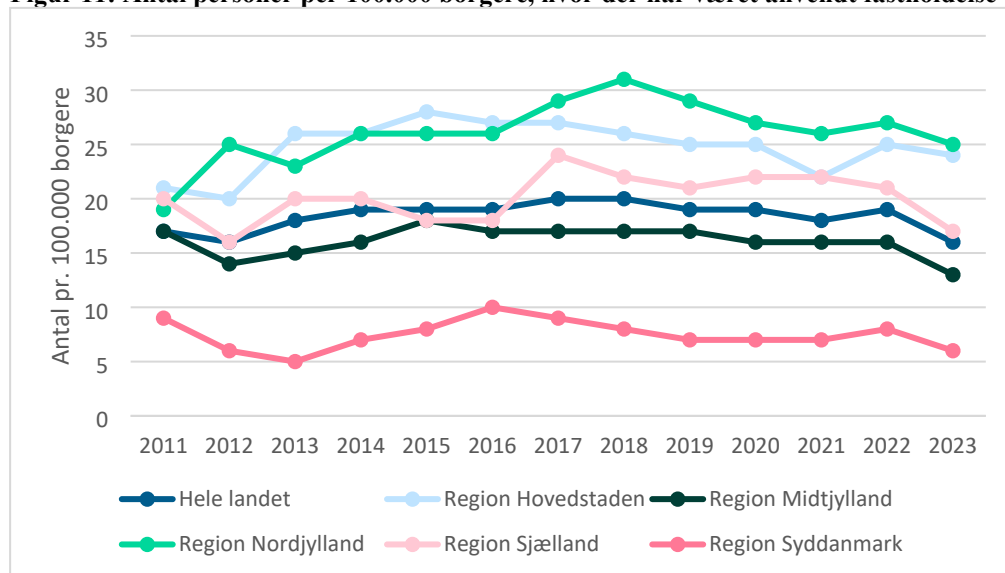
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Fastholdelse

Antal personer

Nationalt er 976 personer (børn, unge og voksne) blevet fastholdt i 2023 (figur 7), hvilket ikke har ændret sig meget siden 2011-2013, hvor antallet af personer, der blev fastholdt var 927. I alle regioner ses et fald i antal personer pr. 100.000 borgere, der har været fastholdt fra 2022 til 2023 (figur 11).

Figur 11: Antal personer per 100.000 borgere, hvor der har været anvendt fastholdelse



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

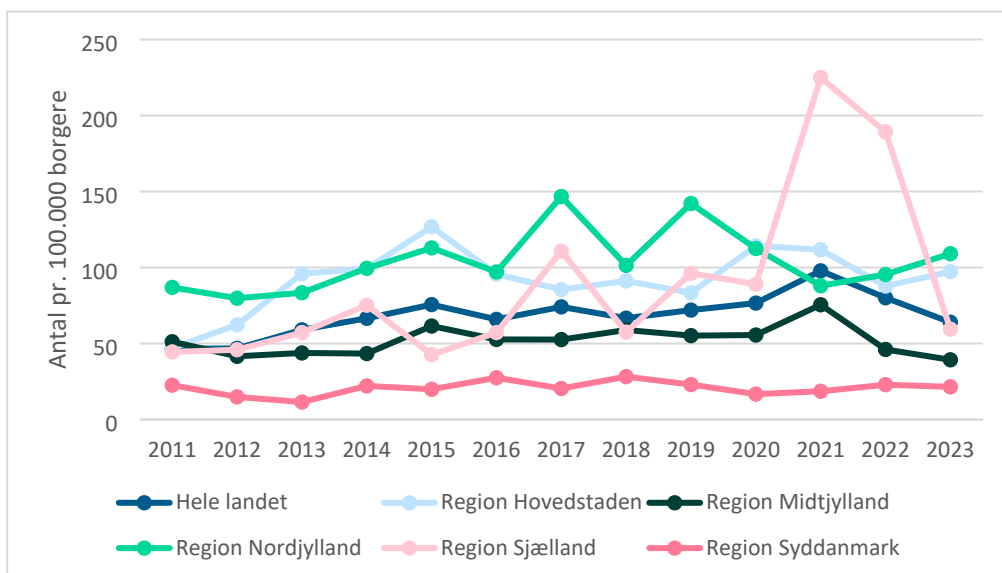
Der er generelt en stor variation i, hvor mange personer, der er blevet fastholdt pr. 100.000 borgere i de enkelte regioner i 2023. Antallet af personer, der er blevet fastholdt pr. 100.000 borgere, er højest i Region Nordjylland (25 pr. 100.000 borgere) og lavest i Region Syddanmark (6 pr. 100.000 borgere).

Antal fastholdelser

Nationalt er antallet af fastholdelser steget fra 2824 i 2011-2013 til 3793 i 2023 (figur 6). Siden 2022 ses et fald på 901 fastholdelser (4694 fastholdelser i 2022 og 3793 fastholdelser i 2023).

Der er stor regional variation i antallet af fastholdelser per 100.000 borgere (figur 12). Region Nordjylland har *flest* fastholdelser i 2023 (109,1 pr. 100.000 borgere), hvor Region Syddanmark her *færrest* (21,5 fastholdelser pr. 100.000 borgere). Fra 2022-2023 ses et *fald* i antallet af fastholdelser i Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Sjælland, mens der ses en *stigning* i Region Nordjylland og Region Hovedstaden. I Region Sjælland er faldet særligt stort fra 2022 til 2023 - fra 198,3 fastholdelser pr. 100.000 borgere til 59,4 fastholdelser pr. 100.000 borgere.

Figur 12: Total antal gange der fastholdes per 100.000 borgere



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Akutberoligende medicin med tvang

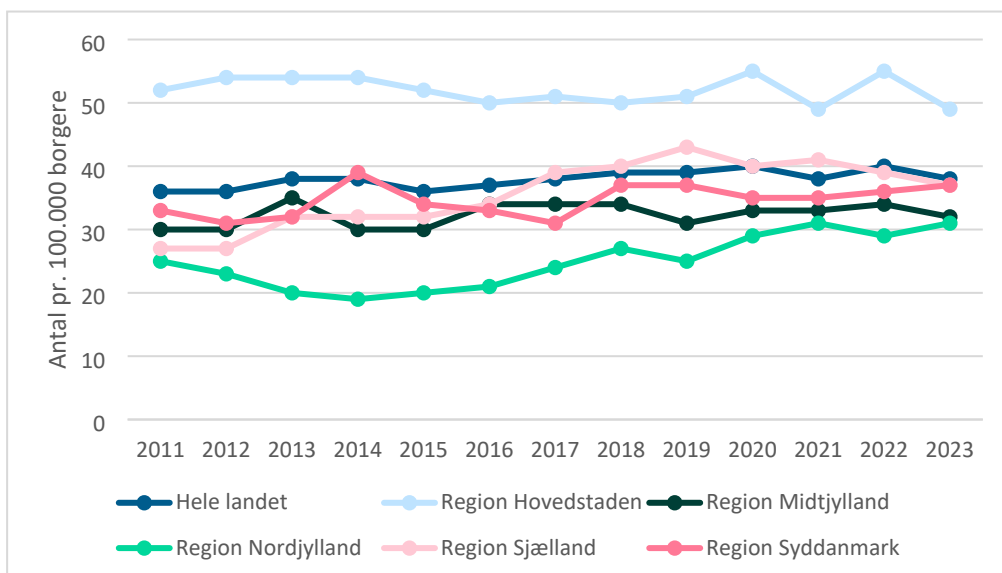
Antal personer

Nationalt har i alt 2.258 personer (børn, unge og voksne) fået akut beroligende medicin i 2023, hvilket er stort set uændret siden 2011-2013, hvor 2043 personer fik akut beroligende medicin med tvang (figur 7).

Der er stor regional variation i antallet af personer pr. 100.000 borgere, der har fået akut beroligende medicin med tvang (figur 13). I 2023 har Region Hovedstaden *flest* personer, der har fået akut beroligende medicin med tvang (49 pr. 100.000 borgere), mens Region Nordjylland har *færrest* (31 pr. 100.000 borgere).

Fra 2022 til 2023 ses et fald i antallet af personer per 100.000 borgere, der har fået akut beroligende medicin med tvang i Region Hovedstaden, Region Midtjylland og Region Sjælland, mens der ses en *stigning* i Region Syddanmark og Region Nordjylland.

Figur 13: Antal personer per 100.000 borgere, der får akut beroligende medicin med tvang



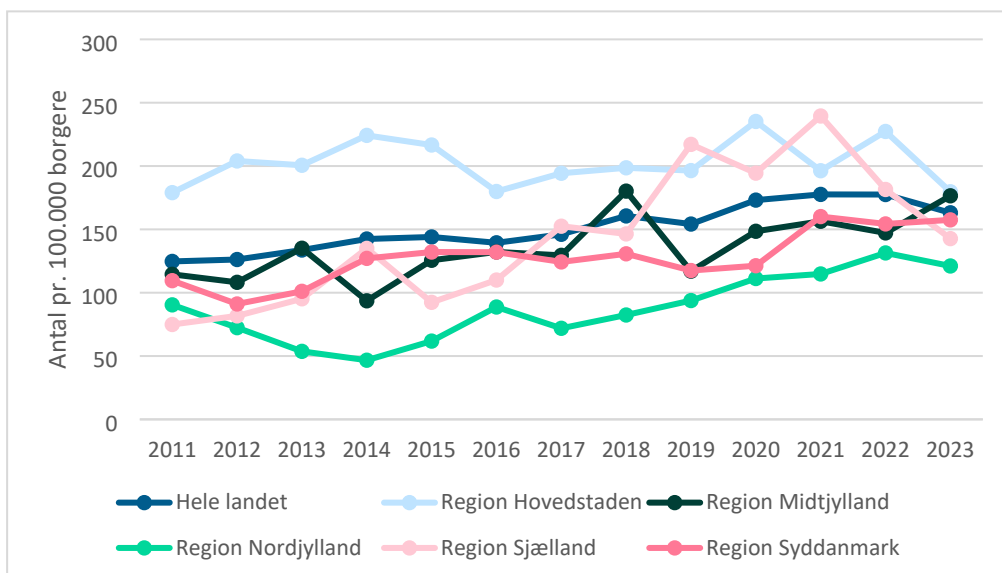
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Antal gange der er givet akut beroligende medicin med tvang

Nationalt er der blevet givet akut beroligende medicin med tvang 9666 gange i 2023 (figur 6). Til sammenligning blev akut beroligende medicin med tvang givet 7.133 gange i 2011-2013.

Der er regional variation i hvor mange gange, der er blevet givet akut beroligende medicin med tvang (figur 14). I 2023 er der i Region Hovedstaden givet akut beroligende medicin med tvang *flest* gange per 100.000 borgere (180 gange pr. 100.000 borgere), mens der i Region Nordjylland er blevet givet akut beroligende medicin med tvang *færrest* gange (121 gange pr. 100.000 borgere).

Figur 14: Total antal gange der gives akut beroligende medicin med tvang per 100.000 borger



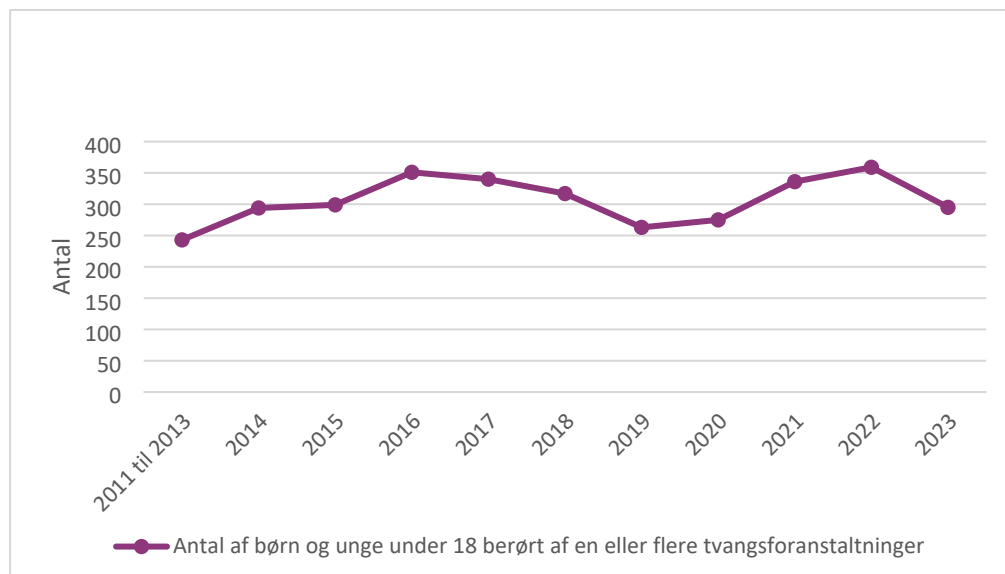
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Fra 2022 til 2023 ses et *fald* i antallet af gange pr. 100.000 borgere, der gives akut beroligende medicin med tvang i Region Hovedstaden, Region Nordjylland og Region Sjælland, mens der ses en *stigning* i Region Midtjylland og Region Syddanmark.

Udvikling i tvang blandt børn og unge

Den samlede anvendelse af tvang overfor børn og unge under 18 år er *faldet* det seneste år og i 2023 er 295 børn og unge blevet udsat for tvang (figur 15). Det er et *fald* på 64 børn siden 2022. Det kommer efter, at der har været en *stigning* siden 2019.

Figur 15: Børn og unge under 18 berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger

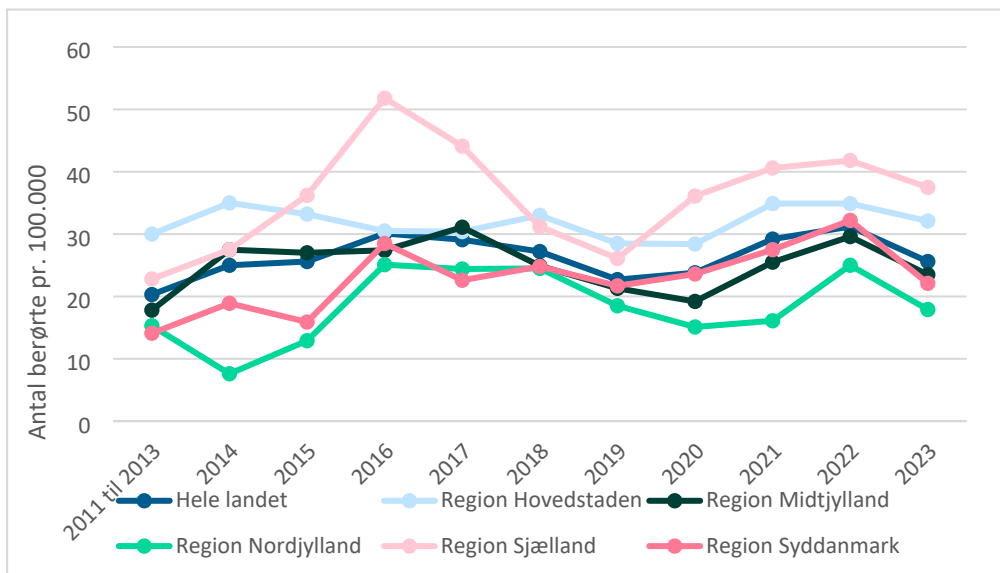


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Det skal bemærkes, at der generelt er tale om små tal ift. børn og unge, og at tallene derfor kan være udtryk for tilfældig variation.

Anvendelsen af tvang overfor børn og unge er varierende på tværs af regionerne (figur 16). I 2023 er antallet af børn og unge, der er blevet udsat for tvang pr. 100.000 borgere *højest* i Region Sjælland (38 pr. 100.000 borgere) og *lavest* i Region Nordjylland (18 pr. 100.000 borgere). Fra 2022 til 2023 ses et fald i alle regioner i antallet af børn og unge, der er blevet udsat for tvang pr. 100.000 borgere.

Figur 16: Antal børn berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger pr. 100.000 borgere

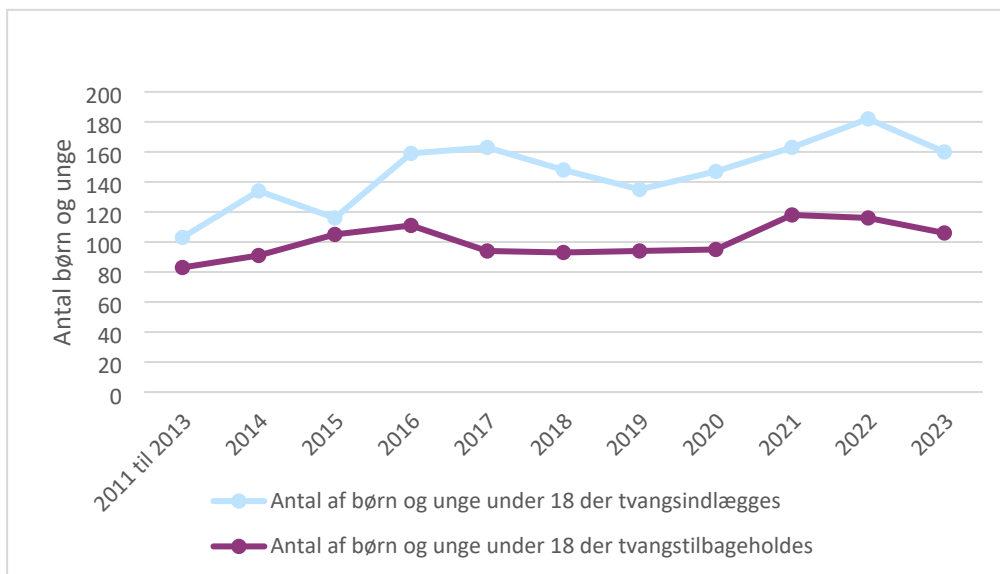


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Tvangsindlæggelser

Nationalt er 160 børn og unge under 18 år blevet tvangsindlagt i 2023, hvilket er stigning siden 2015, hvor antallet var 116 (figur 17). Fra 2022 til 2023 er der 22 færre børn og unge der er blevet tvangsindlagt.

Figur 17: Børn og unge under 18 år der tvangstilbageholdes eller tvangsindlægges

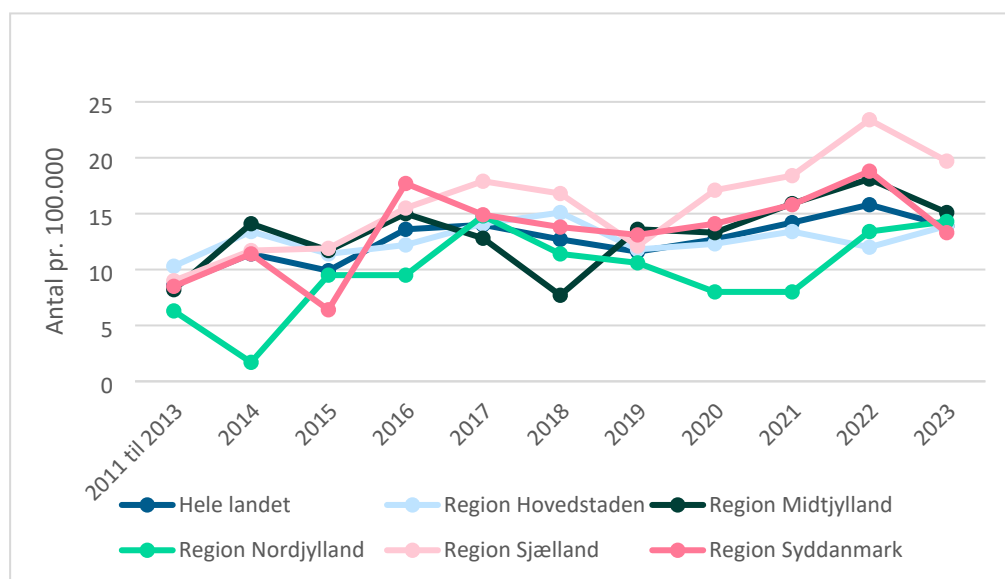


Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Der er regional variation i antallet af børn og unge, der bliver tvangsindlagt (figur 18). I 2023 er der *flest* tvangsindlæggelser blandt børn og unge pr. 100.000 borgere i Region Sjælland (20 pr. 100.000 borgere), mens der er *færrest* i Region Syddanmark (13 pr. 100.000 borgere). Fra 2022 til 2023 ses et *fald* i antallet af børn og unge der tvangsindlægges pr. 100.000 borgere i

Region Sjælland, Region Midtjylland og Region Syddanmark, mens der ses en *stigning* i Region Nordjylland og Region Hovedstaden.

Figur 18: Antal børn der tvangsindlægges pr. 100.000 borgere i regionen



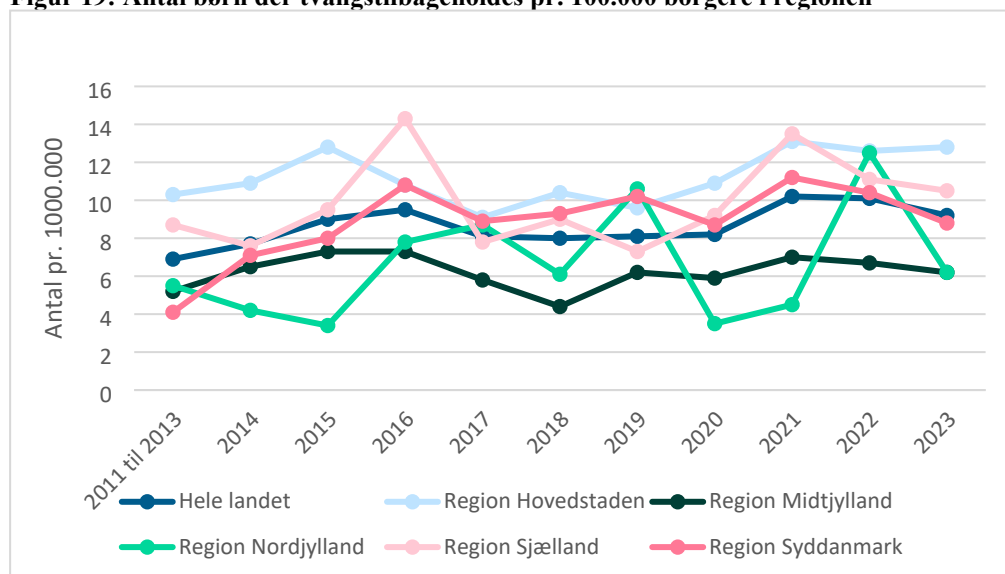
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Tvangstilbageholdelser

Nationalt er 106 børn og unge under 18 år blevet tvangstilbageholdt i 2023, hvilket ikke er en væsentlig ændring siden 2015, hvor antallet var 105 (figur 17). Fra 2022 til 2023 er der 10 færre børn og unge der er blevet tvangstilbageholdt.

Der er regional variation i antallet af børn og unge, der bliver tvangstilbageholdt (figur 19). I 2023 er der *flest* tvangstilbageholdelser blandt børn og unge pr. 100.000 borgere i Region Hovedstaden (13 pr. 100.000 borgere), mens der er *færrest* i Region Midtjylland og Region Nordjylland (6 pr. 100.000 borgere).

Figur 19: Antal børn der tvangstilbageholdes pr. 100.000 borgere i regionen



Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 19.03.2024 og Landspatientregisteret 10.03.2024, Sundhedsdatastyrelsen samt Danmarks Statistik.

Fra 2022 til 2023 ses et *fald* i antallet af børn og unge der tvangstilbageholdes pr. 100.000 borgere i alle regioner fraset Region Hovedstaden. Mest markant er faldet i Region Nordjylland, som er *faldet* fra 13 tvangstilbageholdelser blandt børn og unge pr. 100.000 borgere i 2022 til 6 i 2023.